

A nulladik feladat: az Erkel Színház megnyitása

Ókovács Szilveszter kormánybiztos operaházi tervei

Augusztus 22-én jelent meg a közlemény: kormányhatározat alapján kormánybiztos – Ókovács Szilveszter – irányítja a Magyar Állami Operaház (MÁO) működését és gyakorolja a főigazgatói jogkört; valamint a munkáltatói jogokat az operaház dolgozói tekintetében. Felügyeli az operaház vagyonkezelésében lévő állami tulajdonú ingatlanok működését, fejlesztését; felügyeli az Erkel Színház rekonstrukciós munkálatait. Javaslatot tesz a fővárosi zenés színházi struktúra átalakítására; kidolgozza a magyar zenekultúra fejlesztésének koncepcióját, amelyben a vezető szerepet a Magyar Állami Operaház tölti be.

I A bír nem szólt róla, vajon mennyiből kell megoldania és milyen sorrendben ezt a hatalmas feladatsort. A kérdés azért is érdekes, mert úgy tudni, az intézmény hónapok óta tarozik muzsikuskoknak a hangszerikhez szükséges „alkatrészekre” fordítandó pénzzel, énekesek szerződésai nincsenek kifizetve.

– Nyolcszázmillió ígérettel ültem le a kormánybiztosi székre. Ez a pénz azóta már a számlánkon van, és az esztendő végéig ledolgozhatjuk a tartozásokat, ha közben magunk is aktívak leszünk a mecenatúra felhajtásában. Nyilvánvaló, hogy a napi működéshez szükséges dolgokat fizetjük ki első körben.

I Milyen sorrendben lát hozzá a feladataihoz?

– Mire a lap megjelenik, „szabadulok” a Duna Televízióból, a néhány hetesre csökkentett felmondási időt és az átadás-átvételi procedúrákat végig kell vinnem, ezt morális kötelezettségemnek tartom. Az Ybl-palotában hegynyi és viszonylag gyors megoldást

kívánó dolog szakadt a nyakunkba. Az Erkel Színház újraindítását nulladik feladatként szoktam említeni, de már a mínusz sokadik is beelőzött... A helyzetemet tehát nem tekinthetem úgy, bármily kényelmes is volna, hogy máris lebeghetnék a vizek fölött, és nagy távlati célok megfogalmazásával tölthetném az időmet. A munkáltatói jogkör gyakorlása bizony, most megköveteli a szóda víz problémakörébe való betekintést is, például: vesszük vagy fizetjük a védőitalt? Ezzel párhuzamosan kell kezelnem a magyar zenei élet megújítását kitéző feladatomat is. Magyarán: nagyon nehéz konkrét sorrendet mondani, egyszerre problémabokrokat tudok csak. Az Erkel ügyének indítása kapásból nem egyszerű: annak a kikapintását jelenti, miként lehetne a közbeszerzést gyorsan lezongorózni. Milyen kormányzati lépésekre van szükség, kiknél lobbizzak, hogy 2012 decemberére megnyílhasson? A kollektív szerződés és a ház belső működését szabályozó, az új vezetői struktúrát rögzítő szervezeti és működési szabályzat (SZMSZ) kimunkálása és a mi-

niszterrel történő elfogadtatása a másik fontos és nagy csomag. Hátra van még néhány vezetői kinevezés, amit meg kell tárgyalni. Tudom, kiket akarok, de több részletet pontosan tisztázni kell. Mielőbb neki kell fogunk az évad áttekintéséhez, és rögtön elkezdni a következő három évad programjának modulszerű megalkotását. Ezek az elsődleges ügyek, amelyek közé rendre „be-esik” egy-egy, vagy inkább tíz-tíznapos teendő. Az operativitás az ügyvezető igazgató világa, de az elején nem bánom, ha rajtam több súly van. Fontos megtanulnom azt is, mi a mások dolga. No, és szóba kell állni a sajtóval, hiszen bár még kevésbé az előadásainkról írnak, ám valójában örülök annak, hogy az Operaházban lévő változásoknak híret viszik, és ezzel is nekünk segítenek.

Ha a kollektív szerződés és az SZMSZ módosítása elkészül, talán nem kell többé a szódavízzel bajlódnia...

– Most is ott vár két vaskos postakönyv az asztalon. Megoldani ezeket nem nekem kell, szignó vagy néhány sor elég hozzá, a tömegük mégis szerfelett fárasztó. A Duna Televízióban csak idén kétezer-háromszáz irat ment át rajtam, a teljes postám. A legtöbb levélre magam válaszoltam, de az Opera jóval nagyobb cég, lényegénél fogva más is: itt a delegálásnak hamarabb és olajozottabban kell működnie. Remélem, később egy-egy kulcsszó is elég lesz a vezetői értekezleten arra, hogy értsem, mi van a háttérben.

Miért látja szükségét, hogy az évadot úgymond áttekintsék a vezetőtársaival, Héja Domonkos megbízott főzeneigazgatóval és Solymosi Tamás megbízott balettigazgatóval?

– Már a nyitó előadáson (Bánk bán) úgy éreztem, hogy hatalmas súly nyomja a vállam, miközben érthető módon nem lehetett közöm ahhoz, amit láttunk-hallottunk. Viszont csak néhány hónapig mutogathat az ember hátra, amíg képbe kerül. Az operanékesi nagyon individualista pálya, biztos, hogy mi ketten sem tudnánk megegyezni egy-egy szopránról illetően, melyik a jobb és mire? – a viszont rajtam verik el a port, akkor engedtessek meg az is, hogy én döntsek, pontosabban: hogy mi döntsünk, hisz a másik pozíciót viselő karmester, Kovács János véleményét is kikérjük majd. A felelősséggel a jogokat kéz a kézben kell járni. Világos, mert praktikus, hogy nem fogunk nagy számban belenyúlni közeli előadásokba. Ám ahogy távolodunk a jelentől a jövő felé, úgy lesz egyre több a változás, ha problé-

mát találunk. Ha nem találunk, még jobb. De hát nincs überelhetetlen szereposztás, és évad közben is ezer dolog történhet: énekesek jó passzba, rossz passzba kerülhetnek, megsérülhet vagy épp felgyógyulhat egy táncos. Az biztos, hogy a jobbítás szándéka és legjobb szakmai tudásunk vezet minket, nem a l'art pour l'art felforgatás vágya.

Hogy látja, sok vagy kevés az énekes a budapesti operaházban?

– A közalkalmazott magánénekesek száma nem éri el a negyvenet. Ezt én nem tartom soknak, egy ekkora repertoárt játszó operaházban ennyi kell, pláne, ha az Erkel is visszatér. Viszont a szerkezete nem jó a közalkalmazotti gárdának. Vezető művészek, főszerepek énekesek helyett a napi közép- és kisszerepek robotosainak kellene ott lenniük, akik lehetőségeik, szerepkörük, elköteleződésük és munkabírásuk miatt bármikor képesek a három-négy rivaldás kolléga mögé-mellé varázsolni az előadást. Azt szeretném, ha a lehetőségekhez képest mindenki jól érezné magát az öltözőben és a színpadon is. Ettől még természetesen ki-elgondolkodhat azon, akarunk-e társulat nélküli operaházat, én viszont most biztosan nem akarok.

Ezt az egész keserves státusz kérdést nem lehet hosszabb, mondjuk 3-5 éves időtartamú szerződéssekkel megoldani, garanciát vállalva a foglalkoztatásra?

– Volt szerződésterv, amely évekre huszonhárom előadást garantált volna az egyik énekesnek. Ez jelenleg értelmetlen, mert nem tudjuk, mi van a futó évadban, mi lesz a következőkben. Mi lesz, ha az illető nem sikeres? Mit tehetünk, ha bebetonoztuk, miközben szerepkört kellene váltania? Ha szülni megy, visszatérhet-e ugyanazzal a szerződéssel, miközben az a két darab, másfél centis rózsaszín izomszalag ilyenkor furcsán is viselkedhet? Mi teszünk, ha arra a fakra öt év múlva mégsem lesz feladat? E kérdés felett muszáj elidőzni, nagy időtávokban egyre csökken a teljesítés esélye, növekszik az érdekmúlásé. Várnék azért is, mert nem tudni, mikorra készül olyan törvény – a tervről már többször hallottam –, amelyik a nemzeti főintézményeket külön pozícióba helyezné. Márpedig ha változnék az intézményi forma, egyértelmű, hogy változik a foglalkoztatási forma is.

Milyen repertoárt részesítene előnyben?

– Itt se vessük el a sulykot néhány hét után. Annyi bizonyos, hogy közel a Wagner-év, 2013. Liszt Ferenc és lánya, Wagner Cosima,

valamint a gazdag magyar Wagner-hagyomány okán is indokolt a készülődés, természetes együttműködésben a „szomszédvár-ral”, a Művészetek Palotájával. De ez nyilván a praktikus közeljövő. Távolilag két út kínálkozik a budapesti Háznak. Az egyik a mahleri, az ő idejében erős volt a Mozart-játék, illetve az akkori jelenidő muzsikája, de hisz Mascagni, Puccini, de még Wagner is „kortársnak” számított. Mahler ezen kívül azt tartotta, hogy a budapesti operaház dolga preferálni a magyar műveket, a magyar nyelvű játszást: érdemes a Királyi Lépcsőházba kirakott tablókat tanulmányozni. Úgy vélem, nemzeti szerepünkben adódóan is az egyik fő feladatunk az Erkel-hagyomány életben tartása. Személyes kedvencem a Hunyadi László – beleilibabörösödik az ember, ha arra gondol: volt egy muzsikuss, aki a semmiből, igazi előzmény nélkül megteremtette a romantikus magyar operát, méghozzá teljes pompájában! A másik út sem ismeretlen, a dánok pár éve például leszúrták a körzőjüket és megnézték, hogy 500 kilométeres körzetben mások mit játszanak. Ezt mérlegelve sorra hozzák ki a vízparti új koppenhágai ház Wagner-produkcióit, a teljes Ring után Tannhäuserük is megjelent nemrég DVD-n: érdekes, friss előadások, csupa jó dán énekessel. Héja Domonkos vonzódik Richard Strauss-hoz, én szintén, Erkel egyaránt szeretjük, és tudjuk, hogy az Operaház a magyar operanéklés és klasszikus balett egyetlen letéteményese. A Mozart-hagyomány megalapozott, a XIX. sz-i és a verista olasz repertoár mindig is erős volt Magyarországon. Szemben velük a francia és a szláv irodalmat nálunk nem érzem hangsúlyosnak, ráadásul itt élünk tőlük körülvéve, így csak egy-egy csúcs darabját szorgalmaznám ennek az ouvre-nek. Ne mi menjünk rá a Prokofjev-életműsorozatra, és Janaček is autentikusan szól kétórányi autóútra innen.

Nem gondolja, hogy az operairodalom ennél lényegesen gazdagabb?

– Lényegesen nem gazdagabb. Az a műfaj vagyunk, amelyik húsz szerzővel leírja tekintélyt parancsoló, négyszáz éves múltjának csúcsteljesítményeit. A gyerekek számára meseoperák, daljátékok adhatnák a kulcsot a komolyabb alkotások megfejtéséhez. Az évadban kínálhatunk egy-egy különlegességet, zenei ínycsemegek való programot, ha elkészül a Zeneakadémia Liszt Ferenc téri főépülete, a kisterem viszszaadja a zsinórpadrólását, tip-top kis színház lesz, ahol a fiatal zenészek, énekesek innovatív ötleteket valósíthatnak meg, al-

kalmanként formálva a közönség ízlését. Nem melleleg a X. terem is új, gazdagabb felszerelést kap, mini-operaként Menottit, Mozartot, Hindemithet elbír majd – nagy előny, hogy Batta András rektor úr nem egyszerűen nyitott, hanem lelkes is. Az irány, amelyet Győriványi Ráth György, a leköszönt főzeneigazgató egy-egy évadvégi barokk produkciónak az egészben történő beemelésével megkezdett, szintén érdekel, fenntartva a jogot, hogy találjuk meg a kísérleti, a kortárs és a historizáló operák helyét nemcsak a műsorban, de a játszási helyet illetően is.

I Tudjuk, Budapest egyelőre nem mérhető Bécshez vagy Münchenhez, ahol kicsi, delikát műhelyek szolgálják a jövőt. Különös helyzet, a Magyar Állami Operaház „kamaraszínháza”, az Erkel Színház az „anyánál” nagyobb befogadó képességű. Viszont az Erkel segíthet abban például, hogy megtalálja funkcióját a Rádiózenekar. Főként, de nemcsak rajtuk lendíthetne a teátrum.

– Az Erkel természetesen sosem volt kamaraszínház, illetve amikor akként használták Britten darabjában, a The Turn Of The Screw-ban, akkor sem működött az ötlet. De a lényegre térve: a létszám, amely most játszik az Andrassy úton semmiképp sem elegendő az Erkel is kiszolgálni. Visz a szél több kőszá ötletet is: a Rádiózenekar (amely most az MTVA-é) mint rezidens együttes legyen jelen, vagy szerveződjön egy teljesen új zenekar, illetve az is, hogy bővítsük az operaházi társulatot akkorára, amekkora régen volt. Bármelyik elképzelést veszem, mindegyik előnye, hogy muzsikusokat juttat szereplési lehetőséghez, megmentünk egy zenekarnyi kollégát. Én bármelyik megoldásnak örülnék, tudva, hogy az Erkel alkalmas minőségi felvételek készítésére, hiszen jó az akusztikája. Viszont a Rádió-énekkart kevésbé tudom elképzelni színpadon, mint a Rádiózenekart az árookban: más habitus, más hangkarakter és más létszám kell egy színházba, mint stúdióba. Tegyük hozzá: Magyarország igazán megérdemelne egy rádiófelvételeket kis túlzással lapról olvasva készítő kórust, ez nem szabad, hogy luxusnak látsszék. Inkább az foglalkoztat, hogy az Erkel Színházban, miután ismét fogadhatja majd a közönséget, lesznek szabad esték, ezekhez keresnek partnereket, zenekari, oratorikus vagy zeneszínházi projektek számára. A legszebb álmaim között pedig szerepel, hogy a klimatizált Erkel valamilyen retrospektív országos opera- és balettfesztivál színhe-

lyévé lépjen elő, amely a POSZT mintájára az elmúlt évadot szemlézi.

I Felújítják-e az operastúdió működését?

– Az viszont luxus, hogy operastúdiót üzemeltessünk a Zeneakadémia opera tanszékének tőzsomszédóságában. De meggyőződésem, hogy a két intézménynek együtt kell működnie – úgy, mint régen. Ma nincs perszonalunió, ahogy hajdan, amikor az ot-tani tanszakvezető volt az operaházi főzeneigazgató vagy főigazgató, mégis lehetséges megteremteni, hogy az operai vezetők rendre monitorozhassák a zeneakadémiai növendékeket, az Erkel Színház pedig egy-fajta színpadi gyakorlatként, diplomaterepként is szolgálhasson.

I Nem a hallgatók alapképzésére gondoltam, hanem arra a külboni gyakorlatra, hogy például egy Szentpéterváron diplomázott énekest elküldenek posztgraduális tanulmányokra egyszerre Berlinbe és mondjuk Bolognába, hadd csiszolódjon a személyisége.

– Ha arra gondol, hogy megtanulják, miként alakuljanak komplexebb egyéniséggé, nyitottak legyenek a nemzetközi sztárság extra igénybevételére, ilyen program már fut, épp a Zeneakadémián. Ám nem tagadható, az Operaházból jelenleg hiányoznak az énekmesterek és azok az úgynevezett coach-ok is, akik nemcsak az olasz, német vagy más nyelvet, a helyes kiejtést sajátítatják el az énekesekkel, hanem az egyes művek, korszakok stílusát is. A korrepetitorokon rengeteg múlik, őket is segíteni kell kurzusokkal, felvételekkel.

I Olyasmit mondott az évadnyitó társulati ülésen, hogy meg kívánja tartani az emberi kapcsolatokat, hiszen volt a házban énekes és kommunikációs vezető is. De hozzátette: a régi nexus nem jogosít fel senkit arra, hogy kiváltságokat várjon el. Úgy tudom, nébányan már kértek Öntől négyszemközti beszélgetést.

– Nem kétséges, átmeneti állapot a mostani, és nem mindenkinek sikerül azonnal átállnia. A kilincselés gyakorlat volt a Házban, befordulni a titkárságra, és legalább valamilyen ígérettel távozni. Ebből sportot csináltak sokan – miközben abszurd, hogy lefektetett kitűzéseket akarnak megváltoztatni mások kárára, az meg már szinte groteszk, hogy az egyik énekesnő lebeszélne a másiktól, aztán bejön a másik, és fordul a kocka. Ám októberre feláll a teljes vezérkar, ad-digra lezárom a Duna tévés dolgaimat is. Nem fogom lerekeszteni viszont az igazga-

Tanulmányok:

- 1984–1988 Lovassy László Gimnázium, Veszprém, gimnáziumi érettségi
- 1989–1992 Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola, Győr, kamaraművész, zeneiskolai magánének-tanár
- 1993–1997 Liszt Ferenc Zeneakadémia, Budapest, operaénekes, énekművész, magánének-művész-tanár

Szakmai életút:

- 1992–1993 Kodály Zoltán Zenei Általános Iskola, Bp., hangképző tanár
- 1995–1999 Váci konzervatórium, magánének- és operatörténet-tanár
- 1999–2000 Oktatási Minisztérium, EU-főosztály, fejlesztési tanácsadó
- 2000–2002 Miniszterelnöki Kabinet, parlamenti tanácsadó
- 2001–2002 Erkel Színház, ügyvezető
- 2002–2005 Magyar Állami Operaház, kommunikációs igazgató
- 2005–2010 Hír Televízió, főmunkatárs
- 2010–2011 Duna Televízió, vezérigazgató
- 2011 – Zeneakadémia Gazdasági Tanácsa, elnök
- 2011 – Magyar Állami Operaház, kormánybiztos

Egyéb médiamunkák:

- Bartók Rádió – jegyzet, interjú, operaközvetítés
- Lánchíd Rádió – közéleti adás
- Klasszik Rádió – portréműsor, magazin
- Radio Jam – zenei műsor
- Magyar Nemzet – zenésfilm-rovat, operakritika, interjú
- Heti Válasz – rádiókritika, krocki, lemezkritika
- Nagytás – lemezkritika
- Gramofon – recenzio
- Képmás – interjú
- Ufi majd Reakció – kritikák
- MúPa Magazin – zenei publicisztika
- Fidelio Sógó és fidelio.hu – interjú
- Új Ember – kritika
- Operaélet – interjú
- EMI-HangJegyzet – recenzio
- Szódliget.hu – írás, felelős szerkesztés
- KlasszikCD.hu – műelemzés
- mindennapi.hu – zenekritika
- MTV – műsorvezetés

tósági folyosót, és őszintén ismétlem: feltétlenül megörzöm az emberi hangot, normális stílusban fogom közölni a fájdalmas döntéseket is – igyekeztem az elmúlt hetekben is így tenni már. Heti fogadónapunk lesz, amely a vezetői értekezletet kivéve csak a dolgozóké, 15-15 percre be lehet majd jelentkezni, megjelölt témával. De a szolgálati utat szeretném betartatni: én akkor következem, ha a munkahelyi vezető feloldhatatlan problémát jelez. De már abban pillanatban éreztem, hogy sose leszek többé olyan népszerű, mint ennek a mondatnak a kimondása előtt.

Albert Mária